

4. Лихолоб В.Г., Филонов В.П., Коваленко О.И., Михайлов А.Е. Криминология: Учебник / Под ред. В.Г. Лихолоба и В.П. Филонова. – Киев–Донецк, 1997. – 364 с.

Мякота Є.В.,

здобувач кафедри економічної
безпеки Національної академії
внутрішніх справ

ЩОДО ПОШИРЕННЯ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ (ВІДМИВАННЯ) ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ

Різні джерела акцентують увагу на тому, що відмивання коштів є однією з головних загроз економічній безпеці держави. Найбільший ризик відмивання коштів мають такі сфери економіки, як:

- зовнішньоекономічна діяльність;
- кредитно-фінансова сфера;
- паливно-енергетична галузь.

Серед них «лідером» є зовнішньоекономічна діяльність (зокрема, торгівля високоліквідними товарами, такими як кольорові метали, хімія, окремі види сільськогосподарської продукції тощо). Як правило, частина вивезеного тіньового капіталу пізніше повертається у країну у вигляді іноземних інвестицій. При цьому для реалізації схем відмивання коштів застосовуються такі прийоми:

- заниження ціни на експортовані товари;
- завищення ціни на імпортовані товари;
- фальшиві імпорتنі контракти, фіктивні кредитні угоди і

т.д.

Протягом тривалого часу основними схемами відмивання коштів залишаються вивіз капіталу за кордон через фіктивні та «транзитні» фірми, а також різні схеми, пов'язані з вивезенням готівки. При цьому, кримінальні структури використовують для відмивання коштів усе більш витончені схеми.

До найбільш поширених фінансових механізмів, що використовуються для незаконних цілей шляхом конвертації та виведення коштів за кордон, належать:

- кредитування імпорتنих операцій без ввезення товару на митну територію України;
- продаж фізичними особами-нерезидентами цінних паперів українських емітентів резидентам;
- перерахування коштів за кордон відповідно до виконавчих документів, на підставі рішень суду;
- оплата векселів українських емітентів, що пред'являються до сплати нерезидентами.

Одночасно, існує ризик проникнення та легалізації в Україні іноземних кримінальних коштів.

Практично для більшості схем відмивання коштів характерна участь фірм з ознаками фіктивності (далі – фіктивні фірми). Використання фіктивних фірм широко розповсюджено при проведенні експортноімпорتنих операцій, в діяльності конвертаційних центрів, для отримання незаконного відшкодування ПДВ, проведенні із цінними паперами, офшорами тощо.

Фіктивна фірма – це юридична особа з ознаками фіктивності, яка створена або придбана з метою прикриття незаконної діяльності чи здійснення видів діяльності, щодо яких є заборона. Як правило, фіктивні фірми створюються на нетривалий час по підроблених документах або реєструються на підставних осіб, шляхом придбання вже існуючої фірми або заснування нової (за допомогою нелегальних методів).

«Транзитна» фірма -це реально діюча юридична особа, що пройшла державну реєстрацію, яка бере участь у схемі в ролі посередника й запобіжника («буфера»).

Практично для всіх великих механізмів відмивання коштів характерна участь фіктивних фірм (юридичних осіб, які мають ознаки фіктивності). Часто організації створюються на нетривалий час по підроблених документах або на підставних осіб. У ці організації переводяться здобуті злочинним шляхом кошти, які потім конвертуються й переводяться на рахунки

«своїх» організацій, розташованих найчастіше в офшорних зонах. Ці організації й легалізують через рахунки різних компаній брудні кошти.

Зокрема в Україні з метою легалізації злочинних коштів можуть створюватись компанії, які проходять повну державну реєстрацію. Поряд з цим, при перевірці державними органами з'ясовується, що вони мають ознаки фіктивності. Як правило, фіктивні фірми створюються шляхом придбання вже існуючої фірми або заснування нової (за допомогою нелегальних методів).

Час функціонування таких фірм вельми різноманітний: від декількох днів до декількох років. У деяких випадках вони уникають постановки на податковий облік (але при цьому деякий час можуть здійснювати господарську діяльність, мати печатку й рахунок у банку). Або, навпаки, інші фірми можуть тривалий час звітувати в податкові органи. Такі розбіжності пояснюються цілями створення «фіктивок».

До характерних рис компаній, які мають ознаки фіктивності, належать:

- відсутність відомостей про здійснення компанією реальної діяльності як господарюючого суб'єкта (у країні реєстрації);
- неможливість визначити фізичне місцезнаходження співробітників компанії та/або директорів (довірених осіб, представників) або характеру діяльності підприємства;
- очевидна невідповідність оборотів по рахунках компанії сумах сплати податкових платежів;
- поєднання в одній особі функцій засновника, керівника й головного бухгалтера компанії.

Як свідчить досвід правоохоронних органів, на сьогоднішній день основні обсяги нелегальних капіталів формуються у паливно-енергетичному, агропромисловому комплексах, зовнішній та роздрібній торгівлі, а їхня легалізація здійснюється через кредитно-банківську систему, під виглядом іноземних інвестицій. Крім того, об'єктом посягань з боку зловмисників нерідко стають державне майно та значні суми

бюджетних асигнувань, що виділяються для фінансової підтримки і реструктуризації підприємств. Також, навмисно укладаються збиткові угоди, використовуються не за цільовим призначенням бюджетні кошти, в результаті чого забезпечується їх незаконне привласнення та шахрайство в особливо великих розмірах.

За матеріалами досліджень МВС до основних специфічних видів протиправної діяльності в агропромисловому секторі економіки можна віднести:

- привласнення і нецільове використання бюджетних коштів, державного та колективного майна;
- порушення вимог чинного законодавства при здійсненні підприємницької діяльності (відсутність та незаконне отримання відповідних ліцензій та сертифікатів на право проведення комерційних операцій з сировиною та готовою продукцією, незаконне використання торгового знаку тощо);
- незаконна видача сертифікатів на право володіння земельними паями;
- ухилення від погашення заборгованості по кредитах, отриманих під гарантії Уряду.

В енергетичній галузі виявляються численні порушення чинного законодавства, що мають місце при видобутку, транспортуванні і розподілі енергоносіїв, забезпеченні функціонування енергогенеруючих потужностей, а також в процесі роздержавлення підприємств паливноенергетичного комплексу.

При цьому, все частіше до схем протиправної діяльності залучаються службові особи органів влади і управління, які заради отримання незаконного прибутку вступають у злочинну змову з представниками комерційних структур.

Наприклад, керівники підприємств паливно-енергетичного комплексу можуть укладати заздалегідь збиткові угоди зі сторонніми організаціями, безпідставно кредитувати приватні організації з використанням державних енергоресурсів.

Спостерігається поглиблення криміналізації структур, які займаються поставками і реалізацією на території України

нафтопродуктів. У зв'язку з цим, актуальною залишається проблема забезпечення контролю за здійсненням операцій за зовнішньоекономічними контрактами, у тому числі з нерезидентами, зареєстрованими в офшорних зонах.

Ясинська В.С.,

студент магістратури Національної
академії внутрішніх справ

РІВЕНЬ ВІКТИМНОСТІ ЖЕРТВ НАСИЛЬНИЦЬКИХ ЗЛОЧИНІВ

Кримінологічна наука визначає віктимність як підвищену здатність з низки суб'єктивних і об'єктивних обставин ставати «мішенню» для злочинних зазіхань [1, с. 75]. Рівень схильності (вірогідності) стати жертвою злочинного посягання визначає рівень віктимності. Така прямо пропорційна залежність є незмінною. Віктимність притаманна як окремій особистості, так і соціальному статусу та соціальній ситуації, що провокує або полегшує злочин і настання суспільно небезпечних наслідків. У зв'язку з цим виділяють особистісну, рольову та ситуативну віктимність, яка залежить від низки факторів, зокрема:

а) особистісних характеристик (вік, стать, потреби, інтереси тощо);

б) соціального статусу, соціальної ролі особи, особливостей її службових повноважень, рівня матеріального забезпечення та захищеності;

в) рівня розвитку конфліктної ситуації, умов, місця і часу, в яких така ситуація розвивається.

Віктимність розподіляється достатньо нерівномірно, як у часі так і у просторі, а також за суб'єктами. Як зазначає Д.В. Рівман, будь-яка людина віктимна, оскільки вона перебуває в певній життєвій обстановці й, включаючись у сплетення різних соціальних ситуацій, може стати жертвою злочину. Тобто індивід не здобуває віктимності, навпаки, він просто не може